

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TECHNISCH RAPPORT DAGELIJKSE OPLOSSINGEN LERAREN- EN SCHOOLLEIDERSTEKORT

DE STAAT VAN HET ONDERWIJS 2024

17 april 2024

1 Inhoud

1	Inhoud.....	2
2	Inleiding.....	4
3	Onderzoeksoptzet.....	5
3.1	Operationalisatie van begrippen	5
3.1.1	<i>Tekort.....</i>	<i>5</i>
3.1.2	<i>Verborgen tekort.....</i>	<i>6</i>
3.1.3	<i>Open vacatures.....</i>	<i>6</i>
4	Tekorten aan personeel.....	7
4.1	Tekort leraren	7
4.2	Tekort schoolleiders.....	9
4.3	Missende ondersteunende functies.....	9
5	Zorgen en gevolgen tekorten.....	11
5.1	Zorgen.....	11
5.1.1	<i>Zorgen van schoolleiders over lerarentekort</i>	<i>11</i>
5.1.2	<i>Vergelijking van lerarentekort met eerdere jaren.....</i>	<i>11</i>
5.2	Tekorten en onderwijskwaliteit.....	12
5.2.1	<i>Tekorten en eendoordeel van de inspectie.....</i>	<i>12</i>
5.2.2	<i>Tekorten en oordelen op standaarden.....</i>	<i>13</i>
5.3	Vergelijking van scholen met geen/klein en groot tekort.....	16
5.3.1	<i>Percentage onvoldoendes op standaarden en eendoordeel.....</i>	<i>16</i>
5.3.2	<i>Chi-square tests.....</i>	<i>17</i>
6	Gekozen maatregelen bij leraren- en schoolleiderstekorten....	19
6.1	Maatregelen gericht op het werven/behoud van leraren.....	20
6.1.1	<i>Gemiddeld aantal ingezette maatregelen.....</i>	<i>20</i>
6.1.2	<i>Arbeidsvoorwaarden</i>	<i>21</i>
6.1.3	<i>Behoud</i>	<i>22</i>
6.1.4	<i>Werven.....</i>	<i>23</i>
6.1.5	<i>Rol van de schoolleiding.....</i>	<i>24</i>
6.2	Maatregelen gericht op de organisatie van onderwijs	24
6.2.1	<i>Gemiddeld aantal ingezette maatregelen.....</i>	<i>25</i>
6.2.2	<i>Inzet van andere professionals.....</i>	<i>25</i>
6.2.3	<i>Organisatie van onderwijs</i>	<i>27</i>
6.3	Maatregelen gericht op het terugdringen van het schoolleiderstekort	28
6.3.1	<i>Gemiddeld aantal ingezette maatregelen.....</i>	<i>29</i>
6.3.2	<i>Arbeidsvoorwaarden</i>	<i>29</i>
6.3.3	<i>Behoud</i>	<i>30</i>

6.3.4	Werven.....	31
6.4	Missende maatregelen toegepast op scholen.....	32
7	Ranking maatregelen.....	33
7.1	Ranking van maatregelen gericht op het werven en behoud van leraren	33
7.2	Ranking van maatregelen gericht op de organisatie van onderwijs....	34
7.3	Ranking van maatregelen gericht op het werven en behoud van schoolleiders.....	34
8	Belemmeringen en knelpunten	36
8.1	Belemmeringen bij het inzetten van maatregelen	36
9	Directe gevolgen van tekorten.....	38
9.1	Activiteiten voor leerlingen	38
9.2	Activiteiten voor leraren	39
9.3	Overige activiteiten.....	40
9.4	Directe gevolgen voor onderwijstijd en onderwijsaanbod	41
10	Werkdruk en Werkplezier	44
10.1	Inschatting van werkdruk.....	44
10.2	Inschatting van werkplezier	44
11	Bronnenlijst.....	46

2 Inleiding

Dit is het technische rapport voor het bovensectorale stelselonderzoek naar dagelijkse oplossingen voor het leraren- en schoolleiderstekort. In dit rapport vindt u de verantwoording van onderzoeksgegevens die zijn gebruikt bij analyses voor het basisonderwijs, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs. Er is gebruik gemaakt van informatie verzameld door de inspectie middels schoolbezoeken en vragenlijsten.

3 Onderzoeksopzet

Voor dit stelselonderzoek is gebruik gemaakt van een vragenlijst, uitgezet middels Survalyzer survey software bij schoolleiders in het basisonderwijs (hierna: bo), voortgezet onderwijs (hierna: vo), en (voortgezet) speciaal onderwijs (hierna: (v)so). Een verdere uiteenzetting van het speciaal onderwijs in speciaal basisonderwijs (sbo) en het (voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so), zoals in andere onderzoeken naar het lerarentekort (Adriaens et al., 2023; Den Uijl et al., 2023; hierna Centerdata, 2023a; 2023b respectievelijk) zijn gemaakt, zijn in het huidige onderzoek niet gemaakt. Sbo-scholen zijn niet bevroegd in dit onderzoek.

Omdat de inspectie een wettelijke taak heeft om te rapporteren over de onderwijskwaliteit (art. 3, eerste lid, sub d, Wet op het onderwijstoezicht (WOT)), is besloten om bij een beperkt en representatief aantal scholen een kwaliteitsonderzoek uit te voeren. De steekproef kwaliteitsonderzoeken (hierna: SKO) zijn uitgevoerd bij een aselechte steekproef van scholen in het funderend onderwijs. De data over kwaliteit van scholen waarover in dit technische rapport wordt uitgeweid is middels deze SKO's verzameld. Meer informatie over de (representativiteit van de) SKO's kan gevonden in het technisch rapport Steekproef Kwaliteitsonderzoeken 2023-2024 (Inspectie van het Onderwijs, 2024).

Scholen die in het kader van SKO's werden bezocht is gevraagd om 2 weken voor dit bezoek de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst voor de uitvraag van tekorten sluit aan op de vragenlijst van de brede uitvragen naar lerarentekorten dat Centerdata in het bo en (v)so (Centerdata, 2023a) en vo (Centerdata, 2023b) in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft uitgevoerd. Aanvullend hierop is bij schoolleiders uitgevraagd welke maatregelen ingezet worden om het lerarentekort tegen te gaan en leraren en schoolleiders te behouden. In totaal zijn 188 vragenlijsten ingevuld.

In dit onderzoek is gekeken naar hoe het leraren- en schoolleiderstekort zich in de dagelijkse praktijk in scholen uit. Hierbij is gekeken naar maatregelen die scholen inzetten wanneer zij een tekort hebben aan leraren of schoolleiders, en of zij verschillen in de gekozen maatregelen. Ook is gekeken naar welke problemen scholen ervaren wanneer er sprake is van een tekort aan leraren en/of schoolleiders, en hoe deze tekorten zich verhouden tot gekozen maatregelen en de onderwijskwaliteit zoals beoordeeld door de inspectie.

3.1 Operationalisatie van begrippen

3.1.1 Tekort

Het leraren- of schoolleiderstekort bij scholen is geoperationaliseerd als het aantal fte aan open vacatures voor leraren/schoolleiders en het verborgen tekort aan leraren/schoolleiders in het aantal fte, ten opzichte van de som van het aantal fte van leraren momenteel in dienst, het aantal fte open vacatures en het aantal fte verborgen tekorten. Dezelfde operationalisatie is gebruikt bij de berekening van het totale schoolleiderstekort.

Voor het meten van tekorten is aan schoolleiders gevraagd om te rapporteren wanneer zij er per direct een bevoegde leraar voor zouden willen aannemen. Zowel open vacatures als verborgen tekorten zijn door schoolleiders aangegeven voor zowel reguliere arbeidsposities, als vervangingsposities voor langer dan 6 weken. Hiermee is aangesloten bij de eerdere uitvraag rondom het leraren- en schoolleiderstekort van Centerdata. Omdat dit stelselonderzoek geen specifieke onderzoeksvraag had over het onderscheid tussen reguliere en vervangingsposities, is hier geen verdere uitsplitsing in gemaakt bij de uitkomsten van dit onderzoek.

3.1.2 Verborgen tekort

Het verborgen tekort is uiteengezet in interne en externe oplossingen voor het tekort. De interne oplossingen die ingezet worden zijn verder uiteengezet in de inzet van een andere, bevoegde leraar, de inzet van een andere, onbevoegde leraar, en het samenvoegen van klassen. Voor externe oplossingen is de inzet van een andere, bevoegde leraar of de inzet van een andere, onbevoegde leraar uitgevraagd.

3.1.3 Open vacatures

Open vacatures zijn uitgevraagd voor reguliere arbeidsposities en vervangingsposities met een duur langer dan 6 weken. Er is geen verder onderscheid gemaakt in de uitvraag van open vacatures.

4 Tekorten aan personeel

4.1 Tekort leraren

Het algehele lerarentekort is, volgens de respondenten, het grootste voor het (v)so, met een gemiddeld tekort van 13,7%. Hierna volgt het vo met een gemiddeld tekort van 11,8%, en als laatste het bo met een tekort van 9,2%. Het merendeel van het aanwezige lerarentekort is geclassificeerd als een verborgen tekort, waarbij dit bij alle sectoren rond de 70% van het totale tekort het geval is (zie Tabel 4.1).

Het lerarentekort in het bo in het huidige onderzoek is vergelijkbaar met de brede uitvraag uitgevoerd door Centerdata - hieraan hebben ruim 3.500 bo- en (v)so-scholen meegewerkt (Centerdata, 2023a) - waar het tekort werd geschat op 9,7% voor bo. Het lerarentekort voor het (v)so was rond de 11%, aangezien het onderzoek van Centerdata een onderverdeling heeft gemaakt naar sbo en (v)so. Het lerarentekort in het (v)so is in het huidige onderzoek iets hoger dan in het onderzoek van Centerdata (2023a).

Het lerarentekort in het vo in het huidige onderzoek is hoger dan in de uitvraag van Centerdata (2023b), aangezien in het laatstgenoemde onderzoek het totale tekort uitkwam op 5,8%, een verschil van 6 procentpunt met het huidige onderzoek. Mogelijk heeft dit verschil te maken met dat onze vragenlijst op afdelingsniveau werd ingevuld en niet op vestigingsniveau.

Scholen met een tekort geven verschillende redenen op voor het huidige tekort dat zij ervaren. Schoolleiders benoemen, naast generieke krapte op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld de ligging van de school, langdurige ziekte of verzuim, de populatie van de school (zoals een hoog percentage achterstandsleerlingen of leerlingen met moeilijk/complex gedrag), of collega's die tijdelijk met zwangerschapsverlof zijn en opgevangen moeten worden.

Tabel 4.1: Verdeling van lerarentekort: Open vacatures en verborgen tekorten

	n	% gem. tekort aan leraren	% van tekort: Verborgen	% van tekort: Open
bo	87	9,2	73,5	26,5
vo	71	11,8	68,8	31,2
(v)so	30	13,7	74,0	26,0

Bij een verdeling naar de mate van het tekort valt op dat bijna de helft van de scholen in het bo geen tekort rapporteert, maar ook dat 32,2% van bo-scholen aangeeft een tekort te hebben dat boven 10% uitkomt. In het vo en (v)so zijn de percentages van scholen zonder tekort lager (14,1% en 23,3% respectievelijk), en ook hier geldt dat veel scholen (> 40%) een tekort hebben van boven de 10% (zie Tabel 4.2).

Tabel 4.2: Mate van het tekort aan leraren

	Mate van tekort	Aantal scholen	percentage
bo	geen tekort	40	46,0
	1,0-5,0% tekort	8	9,2

Tabel 4.2: Mate van het tekort aan leraren

	5,0-10,0% tekort	11	12,6
	boven 10,0% tekort	28	32,2
vo	geen tekort	10	14,1
	1,0-5,0% tekort	19	26,8
	5,0-10,0% tekort	12	16,9
	boven 10,0% tekort	30	42,3
(v)so	geen tekort	7	23,3
	1,0-5,0% tekort	5	16,7
	5,0-10,0% tekort	5	16,7
	boven 10,0% tekort	13	43,3

Het verborgen lerarentekort op scholen wordt voornamelijk intern opgelost (zie Tabel 4.3).

Bij interne oplossingen voor het verborgen tekort wordt meestal onbevoegd onderwijspersoneel als oplossing voor de klas gezet. Vooral bij het bo en (v)so is dit aangegeven door de schoolleiders, waarbij rond 80% van het interne tekort wordt opgelost met onbevoegd onderwijspersoneel (zie Tabel 4.4). Wanneer scholen kijken naar externe oplossingen voor hun verborgen tekort, is het vooral het vo (53,7%) en het (v)so (71,2%) die hierbij onbevoegd extern onderwijspersoneel inschakelt. Dit was echter maar bij 13,2% van de bo-scholen het geval (zie Tabel 4.5).

Tabel 4.3: Verborgen lerarentekort: Soorten oplossingen van het verborgen tekort als ingezet door scholen

	n	gem. tekort in fte	% gem. tekort	% van tekort: Intern opgelost	% van tekort: Extern opgelost	% van tekort: Anders opgelost	% van tekort: Klassen samengevoegd
bo	87	1,4	9,2	75,2	21,7	3,2	7,5
vo	71	3,7	11,8	68,3	26,9	4,8	3,2
(v)so	30	2,8	13,7	85,6	8,8	5,6	1,1

Het totale tekort is een combinatie van intern opgeloste, extern opgeloste, en anders opgeloste tekorten. Klassen samenvoegen is geclassificeerd als een interne oplossing

Tabel 4.4: Interne oplossingen voor het verborgen tekort: Inzet van bevoegd en onbevoegd personeel

	n	totaal tekort in fte	verborgen tekort intern	intern: bevoegd	intern: onbevoegd	intern: bevoegd %	intern: onbevoegd %
bo	47	2,6	1,2	0,2	0,8	21,0	79,0
vo	61	4,3	1,8	0,6	1,1	37,5	62,5
(v)so	24	3,6	2,1	0,4	1,6	19,2	80,8

Tabel 4.5: Externe oplossingen voor het verborgen tekort: Inzet van bevoegd en onbevoegd personeel

	n	totaal tekort in fte	verborgen tekort extern	extern: bevoegd	extern: onbevoegd	extern: bevoegd %	extern: onbevoegd %
bo	47	2,6	0,6	0,6	0,1	86,8	13,2
vo	61	4,3	1,0	0,5	0,5	46,3	53,7
(v)so	24	3,6	0,5	0,1	0,3	28,8	71,2

4.2 Tekort schoolleiders

Slechts 12 scholen hebben aangegeven dat zij een tekort aan schoolleiders hebben. In het huidige onderzoek is vooral in het vo sprake van een tekort aan schoolleiders, met ook het grootste percentage tekort (zie Tabel 4.6). Dit percentage is vergelijkbaar met dat beschreven in de uitvraag van Centerdata (2023b) in het vo. Het schoolleiderstekort in het bo ligt echter veel lager in vergelijking met de brede uitvraag van Centerdata in het bo (Centerdata, 2023a).

In tegenstelling tot het lerarentekort is het schoolleiderstekort meer evenredig verdeeld tussen verborgen tekorten en open vacatures. Echter, het is moeilijk om hieraan, op basis van zeer weinig scholen die aangeven een schoolleiderstekort te hebben, eventuele conclusies te verbinden. Bij 11 scholen van de 12 scholen is zowel een leraren- als schoolleiderstekort gerapporteerd, terwijl slechts 1 school (in het (v)so) aangaf een tekort aan schoolleiders te hebben (zie Tabel 4.7).

Tabel 4.6: Verdeling van schoolleiderstekort: Open vacatures en verborgen tekorten

	n	Aantal scholen met schoolleiderstekort	% gem. tekort aan schoolleiders	% van tekort: Verborgen	% van tekort: Open
bo	87	1	0,8	50,0	50,0
vo	71	9	5,4	50,8	49,2
(v)so	30	2	3,5	100,0	0,0

Tabel 4.7: Aantal scholen met wel/geen tekort voor leraren en schoolleiding: Per sector

	Tekort leraren	Tekort schoolleiding	Aantal scholen
bo	geen tekort	geen tekort	40
	tekort	geen tekort	46
	tekort	tekort	1
vo	geen tekort	geen tekort	10
	tekort	geen tekort	52
	tekort	tekort	9
(v)so	geen tekort	geen tekort	6
	geen tekort	tekort	1
	tekort	geen tekort	22
	tekort	tekort	1

4.3 Missende ondersteunende functies

Ook is aan schoolleiders is gevraagd of zij op dit moment een tekort hebben aan ondersteunend personeel. Over alle scholen verspreid zijn onderwijsassistenten de meeste gemiste ondersteunende functie, waarbij 11,7% van de scholen aangeeft hier een tekort in te hebben. Hierna volgt de leraarondersteuner met 4,3% en de zorgcoördinator of -medewerker met 3,2%.

Tabel 4.8: Missende ondersteunende functies bij alle scholen

	Aantal	Percentage
Onderwijsassistent	22	11,7

Tabel 4.8: Missende ondersteunende functies bij alle scholen

Leraarondersteuner	8	4,3
Zorgcoördinator of -medewerker	6	3,2
Sociaal-pedagogisch hulpverlener	3	1,6
Gedragsspecialist	4	2,1
Ict'er	2	1,1
Financieel medewerker/salarisadministratie	3	1,6
Conciërge	6	3,2
Roostermaker	1	0,5

5 Zorgen en gevolgen tekorten

5.1 Zorgen

5.1.1 Zorgen van schoolleiders over lerarentekort

Veel schoolleiders maken zich zorgen over het lerarentekort. In het bo en vo maken ongeveer 30% van schoolleiders zich veel tot zeer ernstige zorgen over het lerarentekort, voor het (v)so is dit 20% van alle schoolleiders met een lerarentekort. Bijna 40% van schoolleiders in het vo maakt zich redelijk wat zorgen, en nog geen 15% van de schoolleiders over alle sectoren maakt zich geen zorgen (zie Tabel 5.1, Tabel 5.2, en Tabel 5.3).

Tabel 5.1: Zorgen over het lerarentekort: basisonderwijs

	Ze er ernstige zorgen	Veel zorgen	Redelijk wat zorgen	Een beetje zorgen	Geen zorgen
Hoeveel zorgen maakt u zich op dit moment over (eventuele) tekorten aan leraren op uw school?	15,0 %	17,0 %	15,0 %	39,0 %	14,0 %

Tabel 5.2: Zorgen over het lerarentekort: voortgezet onderwijs

	Ze er ernstige zorgen	Veel zorgen	Redelijk wat zorgen	Een beetje zorgen	Geen zorgen
Hoeveel zorgen maakt u zich op dit moment over (eventuele) tekorten aan leraren op uw school?	6,0 %	23,0 %	38,0 %	23,0 %	11,0 %

Tabel 5.3: Zorgen over het lerarentekort: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Ze er ernstige zorgen	Veel zorgen	Redelijk wat zorgen	Een beetje zorgen	Geen zorgen
Hoeveel zorgen maakt u zich op dit moment over (eventuele) tekorten aan leraren op uw school?	10,0 %	10,0 %	23,0 %	40,0 %	17,0 %

5.1.2 Vergelijking van lerarentekort met eerdere jaren

Niet alle opties zijn door schoolleiders geselecteerd. Hierdoor zijn niet in alle tabellen alle opties weergegeven. Voor alle sectoren geldt echter wel dat zij het lerarentekort groter tot zelfs veel groter hebben zien worden. Zeker in het vo is dit het geval, waarbij 3% van schoolleiders aangeeft dat het tekort veel groter is geworden en 39% van schoolleiders het tekort groter heeft zien worden.

Ook in het (v)so is volgens 30% van de schoolleiders sprake van een vergroting van het tekort. Wel geven 24% van schoolleiders in het bo en 17% van schoolleiders in het (v)so aan dat het tekort kleiner of zelfs veel kleiner is

geworden. Voor het vo is dat slechts 3% die ziet dat het tekort kleiner is geworden (zie Tabel 5.4, Tabel 5.5, en Tabel 5.6).

Tabel 5.4: Vergelijking van het lerarentekort met vorig schooljaar: basisonderwijs

	Veel groter	Groter	(Ongeveer) gelijk	Kleiner	Veel kleiner	Weet ik niet/geen mening
Het tekort is op dit moment..	6,0 %	16,0 %	49,0 %	17,0 %	7,0 %	5,0 %

Tabel 5.5: Vergelijking van het lerarentekort met vorig schooljaar: voortgezet onderwijs

	Veel groter	Groter	(Ongeveer) gelijk	Kleiner	Weet ik niet/geen mening
Het tekort is op dit moment..	3,0 %	39,0 %	54,0 %	3,0 %	1,0 %

Tabel 5.6: Vergelijking van het lerarentekort met vorig schooljaar: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Groter	(Ongeveer) gelijk	Kleiner	Veel kleiner	Weet ik niet/geen mening
Het tekort is op dit moment..	30,0 %	50,0 %	10,0 %	7,0 %	3,0 %

5.2 Tekorten en onderwijskwaliteit

5.2.1 Tekorten en eindoordeel van de inspectie

Van de bevroegde scholen zonder tekort heeft 85,1% een voldoende eindoordeel van de inspectie gekregen en had 14,9% van de scholen een onvoldoende. Dit percentage is iets hoger voor scholen met een tekort, waar 23,3% een onvoldoende kreeg. Wanneer gekeken wordt naar de mate van het tekort is te zien dat bij scholen met een tekort boven de 10%, het percentage onvoldoende het hoogst is. Echter, er is ook te zien dat scholen met een relatief klein tekort tussen 1-5% in deze steekproef allemaal een voldoende toegewezen hebben gekregen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat hier alleen data zijn gepresenteerd van scholen die de vragenlijst hebben ingevuld én waarvan de data op het eindoordeel van het SKO beschikbaar was. Hierdoor ligt het aantal scholen in onderstaande tabellen lager dan het totaal aantal scholen dat de vragenlijst heeft ingevuld en lager dan het totaal aantal scholen dat in de steekproef voor kwaliteitsonderzoeken zat. In totaal gaat het hier om 173 van de beoogde 188 scholen.

Tabel 5.7: Wel/Geen lerarentekort en het eindoordeel van de inspectie

	Oordeel	Scholen	%
geen tekort	Onvoldoende	8	14,8
	Voldoende	46	85,2
tekort	Zeer zwak	1	0,8
	Onvoldoende	26	21,8
	Voldoende	92	77,3

Tabel 5.7: Wel/Geen lerarentekort en het eindoordeel van de inspectie

Tabel 5.8: Mate van het lerarentekort en het eindoordeel van de inspectie

	Oordeel	Scholen	%
geen tekort	Onvoldoende	8	14,8
	Voldoende	46	85,2
1-5% tekort	Voldoende	30	100,0
5-10% tekort	Onvoldoende	6	22,2
	Voldoende	21	77,8
boven 10% tekort	Zeer zwak	1	1,6
	Onvoldoende	20	32,3
	Voldoende	41	66,1

5.2.2 Tekorten en oordelen op standaarden

Met betrekking tot het Kwaliteitsgebied Onderwijsproces (OP) is geen consistente relatie te zien tussen de mate van het tekort en de score op standaard 'Zicht op ontwikkeling en begeleiding' (OP2). Bij de standaard Pedagogisch-didactisch handelen (OP3) had 5,6% van scholen zonder tekort een onvoldoende, tegenover rond 11% van scholen met een tekort tussen 5-10% of boven 10%. In beide gevallen werden geen onvoldoendes gescoord bij scholen met een klein lerarentekort tussen 1-5% (zie Tabel 5.10 en Tabel 5.11).

Tabel 5.10: Oordeel op standaard OP2

	op 2_oordeel	Scholen	%
geen tekort	onvoldoende	7	13,0
	voldoende	42	77,8
	goed	5	9,3
1-5% tekort	voldoende	28	93,3
	goed	2	6,7
5-10% tekort	onvoldoende	1	3,7
	voldoende	24	88,9
	goed	2	7,4
boven 10% tekort	onvoldoende	9	14,5
	voldoende	50	80,6
	goed	3	4,8

Tabel 5.11: Oordeel op standaard OP3

	op 3_oordeel	Scholen	%
geen tekort	onvoldoende	3	5,6
	voldoende	48	88,9
	goed	3	5,6
1-5% tekort	voldoende	29	96,7
	goed	1	3,3
5-10% tekort	onvoldoende	3	11,1
	voldoende	24	88,9
boven 10% tekort	onvoldoende	7	11,3
	voldoende	54	87,1
	goed	1	1,6

Voor het Kwaliteitsgebied Onderwijsresultaten (OR) was te zien dat 3,7% van scholen zonder tekort en 3,7% van scholen met 5-10% tekort een onvoldoende scoorden op de standaard 'Resultaten' (OR1). Zoals eerder al te zien waren er geen scholen met een onvoldoende in de groep met een lerarentekort tussen 1-5%, terwijl 9,7% van scholen met een groot lerarentekort van boven de 10% onvoldoende scoorde op OR1 (zie Tabel 5.12).

Tabel 5.12: Oordeel op standaard OR1

	or 1_oordeel	Scholen	%
geen tekort	onvoldoende	2	3,7
	voldoende	47	87,0
	goed	2	3,7
	niet beoordeeld	3	5,6
1-5% tekort	voldoende	26	86,7
	goed	2	6,7
	niet beoordeeld	2	6,7
5-10% tekort	onvoldoende	1	3,7
	voldoende	21	77,8
	niet beoordeeld	5	18,5
boven 10% tekort	onvoldoende	6	9,7
	voldoende	46	74,2
	goed	1	1,6
	niet beoordeeld	9	14,5

Met betrekking tot Kwaliteitsgebied veiligheid en schoolklimaat (VS) scoorden de meeste scholen een voldoende of goed op de standaard 'Veiligheid' (VS1). Alleen voor de groep met een hoog percentage lerarentekort (boven 10%) was het percentage onvoldoendes hoger, met 8,1% (zie Tabel 5.13).

Tabel 5.13: Oordeel op standaard VS1

	vs 1_oordeel	Scholen	%
geen tekort	onvoldoende	1	1,9
	voldoende	51	94,4
	goed	2	3,7
1-5% tekort	voldoende	29	96,7
	goed	1	3,3
5-10% tekort	voldoende	27	100,0
boven 10% tekort	onvoldoende	5	8,1
	voldoende	57	91,9

Met betrekking tot het Kwaliteitsgebied Sturen, Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA) was geen consistente relatie te zien tussen onderwijskwaliteit en de mate dat een lerarentekort (indien aanwezig) op school werd gerapporteerd. Zo hadden 13% van scholen zonder tekort en 19,4% van scholen met een groot tekort een onvoldoende voor de standaard 'Visie, Ambities en Doelen' (SKA1), tegenover maar 3,3% en 3,7% voor scholen met een 1-5% tekort en 5-10% tekort, respectievelijk (zie Tabel 5.14). Voor de standaard 'Uitvoering en Kwaliteitscultuur' (SKA2) is wel een ietwat oplopende trend te zien, van 9,3% voor scholen zonder tekort tot 25,9% en 12,9% voor scholen met 5-10% en boven de 10% tekort respectievelijk (zie Tabel 5.15).

Op de standaard 'Evaluatie, Verantwoording en Dialoog' (SKA3) is een vergelijkbare trend te zien, oplopend tot 21% voor scholen met een groot tekort tegenover 5,6% en 3,3% voor scholen zonder tekort of een tekort tussen 1-5% respectievelijk (zie Tabel 5.16).

Tabel 5.14: Oordeel op standaard SKA1

	ska 1_oordeel	Scholen	%
geen tekort	onvoldoende	7	13,0
	voldoende	44	81,5
	goed	3	5,6
1-5% tekort	onvoldoende	1	3,3
	voldoende	27	90,0
	goed	2	6,7
5-10% tekort	onvoldoende	1	3,7
	voldoende	24	88,9
	goed	2	7,4
boven 10% tekort	onvoldoende	12	19,4
	voldoende	48	77,4
	goed	2	3,2

Tabel 5.15: Oordeel op standaard SKA2

	ska 2_oordeel	Scholen	%
geen tekort	onvoldoende	5	9,3
	voldoende	40	74,1
	goed	9	16,7
1-5% tekort	onvoldoende	3	10,0
	voldoende	20	66,7
	goed	7	23,3
5-10% tekort	onvoldoende	7	25,9
	voldoende	16	59,3
	goed	4	14,8
boven 10% tekort	onvoldoende	8	12,9
	voldoende	44	71,0
	goed	10	16,1

Tabel 5.16: Oordeel op standaard SKA3

	ska 3_oordeel	Scholen	%
geen tekort	onvoldoende	3	5,6
	voldoende	48	88,9
	goed	3	5,6
1-5% tekort	onvoldoende	1	3,3
	voldoende	25	83,3
	goed	4	13,3
5-10% tekort	onvoldoende	2	7,4
	voldoende	24	88,9
	goed	1	3,7
boven 10% tekort	onvoldoende	13	21,0
	voldoende	48	77,4
	goed	1	1,6

Hieronder is als overzicht de informatie uit vorige tabellen gecombineerd door het percentage onvoldoendes voor de diverse standaarden en het eindoordeel weer te geven per mate van tekort en uitgesplitst voor de verschillende sectoren.

Tabel 5.17: Percentage onvoldoende op standaarden en eindoordeel: Per sector en mate van tekort

	Mate van tekort	bo	vo	(v)so
OP2	Geen tekort	18,4 %	0,0 %	0,0 %

Tabel 5.17: Percentage onvoldoende op standaarden en eindoordeel: Per sector en mate van tekort

	1,0-5,0% tekort	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	5,0-10,0% tekort	9,1 %	0,0 %	0,0 %
	Boven 10,0% tekort	22,2 %	13,6 %	0,0 %
OP3	Geen tekort	7,9 %	0,0 %	0,0 %
	1,0-5,0% tekort	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	5,0-10,0% tekort	0,0 %	27,3 %	0,0 %
	Boven 10,0% tekort	7,4 %	22,7 %	0,0 %
VS1	Geen tekort	2,6 %	0,0 %	0,0 %
	1,0-5,0% tekort	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	5,0-10,0% tekort	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	Boven 10,0% tekort	0,0 %	22,7 %	0,0 %
OR1	Geen tekort	5,3 %	0,0 %	0,0 %
	1,0-5,0% tekort	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	5,0-10,0% tekort	0,0 %	0,0 %	20,0 %
	Boven 10,0% tekort	0,0 %	4,5 %	38,5 %
SKA1	Geen tekort	10,5 %	11,1 %	28,6 %
	1,0-5,0% tekort	0,0 %	0,0 %	20,0 %
	5,0-10,0% tekort	0,0 %	9,1 %	0,0 %
	Boven 10,0% tekort	11,1 %	36,4 %	7,7 %
SKA2	Geen tekort	10,5 %	0,0 %	14,3 %
	1,0-5,0% tekort	0,0 %	17,6 %	0,0 %
	5,0-10,0% tekort	0,0 %	63,6 %	0,0 %
	Boven 10,0% tekort	0,0 %	31,8 %	7,7 %
SKA3	Geen tekort	2,6 %	11,1 %	14,3 %
	1,0-5,0% tekort	0,0 %	5,9 %	0,0 %
	5,0-10,0% tekort	0,0 %	9,1 %	20,0 %
	Boven 10,0% tekort	11,1 %	36,4 %	15,4 %
Eindoordeel	Geen tekort	21,1 %	0,0 %	0,0 %
	1,0-5,0% tekort	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	5,0-10,0% tekort	9,1 %	36,4 %	20,0 %
	Boven 10,0% tekort	29,6 %	40,9 %	30,8 %

5.3 Vergelijking van scholen met geen/klein en groot tekort

5.3.1 Percentage onvoldoendes op standaarden en eindoordeel

Vanwege de kleine aantallen scholen in de categorieën 1-5% en 5-10% tekort, hebben we ook gekeken naar scholen met geen of een klein (< 5%) tekort en scholen met een groot (> 5% tekort) tekort aan leraren, waarbij onvoldoendes en zeer zwak bij elkaar zijn gevoegd. Tabel 5.18 geeft een overzicht van de onderwijskwaliteit van scholen op basis van deze indeling, voor zowel de standaarden als het eindoordeel. Hierbij valt op dat in het vo en (v)so, onvoldoendes op standaarden voornamelijk voorkomen bij scholen met een groot tekort. In het bo is deze verdeling minder duidelijk.

Tabel 5.18: Percentage onvoldoende op standaarden en eindoordeel: Per sector en voor geen/klein tekort en tekorten boven vijf procent

	Klein/groot tekort	bo	vo	(v)so
OP2	0-5% tekort	15,2 %	0,0 %	0,0 %
	> 5% tekort	18,4 %	9,1 %	0,0 %
OP3	0-5% tekort	6,5 %	0,0 %	0,0 %
	> 5% tekort	5,3 %	24,2 %	0,0 %
VS1	0-5% tekort	2,2 %	0,0 %	0,0 %
	> 5% tekort	0,0 %	15,2 %	0,0 %

Tabel 5.18: Percentage onvoldoende op standaarden en eindoordeel: Per sector en voor geen/klein tekort en tekorten boven vijf procent

OR1	0-5% tekort	4,4 %	0,0 %	0,0 %
	> 5% tekort	0,0 %	3,0 %	33,3 %
SKA1	0-5% tekort	8,7 %	3,8 %	25,0 %
	> 5% tekort	7,9 %	27,3 %	5,6 %
SKA2	0-5% tekort	8,7 %	11,5 %	8,3 %
	> 5% tekort	0,0 %	42,4 %	5,6 %
SKA3	0-5% tekort	2,2 %	7,7 %	8,3 %
	> 5% tekort	7,9 %	27,3 %	16,7 %
Eindoordeel	0-5% tekort	17,4 %	0,0 %	0,0 %
	> 5% tekort	23,7 %	39,4 %	27,8 %

5.3.2 Chi-square tests

5.3.2.1 Tekorten en eindoordelen

Wanneer gekeken wordt naar alleen de aan- of afwezigheid van een tekort, is er geen statistisch significant verschil te zien in de onderwijskwaliteit in de vorm van het eindoordeel van de inspectie: 14,8% van scholen zonder tekort kreeg een onvoldoende tegen 22,7% van scholen met een tekort. Daarentegen is dit wel het geval wanneer gekeken wordt naar scholen met een klein tekort ten opzichte van scholen met een groot tekort: Slechts 9,5% van scholen met een klein tekort kreeg een onvoldoende eindoordeel, tegen 30,3% van scholen met een groot tekort (zie Tabel 5.22 en Tabel 5.19).

Tabel 5.22: Kruistabel met scholen met wel of geen lerarentekort en het eindoordeel van de inspectie

	Onvoldoende	Voldoende	% Onvoldoende
Geen tekort	8	46	14,8
Tekort	27	92	22,7

Tabel 5.23: Kruistabel met scholen met geen/klein lerarentekort (<5%), een groot tekort (>5%), en het eindoordeel van de inspectie

	Onvoldoende	Voldoende	% Onvoldoende
Tekort < 5%	8	76	9,5
Tekort > 5%	27	62	30,3

Tabel 5.19: Chi-square test voor vergelijken scholen met wel/geen tekort, geen/klein of groot tekort, en voldoende/onvoldoende eindoordeel

	X squared statistiek	p-waarde
Eindoordeel en wel/geen tekort	1,0	.32
Eindoordeel en klein/groot tekort	10,3	<.001

De chi-square test gebruikt een kruistabel met ofwel wel/geen tekort, ofwel klein/geen of groot tekort en wel/geen voldoende op het eindoordeel en test of hierin een statistisch significant verschil is te zien. De degrees of freedom is 1 voor elke analyse. P-waarden lager dan .05 worden typisch gezien als indicatie van een statistisch significant verschil.

5.3.2.2 Tekorten en standaarden

Bij een verdeling tussen scholen met of zonder lerarentekort zien we geen statistisch significante verschillen in hoeverre zij voldoende of onvoldoende scores op standaarden (zie Tabel 5.20). Dit is wel het geval bij een verdeling in geen/klein (< 5%) en groot tekort (> 5%), waarbij deze scholen significant verschillen op bij de standaard OP3 en SKA3 (zie Tabel 5.21).

Tabel 5.20: Chi-square test voor vergelijken scholen met/zonder tekort en voldoende/onvoldoende op standaarden

	X squared statistiek	p-waarde
OP2	0,2	.67
OP3	0,3	.56
VS1	0,1	.79
OR1	0,1	.77
SKA1	0,0	1.00
SKA2	0,9	.35
SKA3	1,4	.24

De chi-square test gebruikt een kruistabel met wel/geen tekort en wel/geen voldoende en test of hierin een statistisch significant verschil is te zien. De degrees of freedom is 1 voor elke analyse. P-waarden lager dan .05 worden typisch gezien als indicatie van een statistisch significant verschil.

Tabel 5.21: Chi-square test voor vergelijken scholen met geen/klein of groot tekort en voldoende/onvoldoende op standaarden

	X squared statistiek	p-waarde
OP2	0,6	.44
OP3	3,9	.05
VS1	1,3	.26
OR1	2,0	.16
SKA1	0,8	.36
SKA2	2,2	.14
SKA3	4,9	.03

De chi-square test gebruikt een kruistabel met geen/klein tekort of groot tekort en wel/geen voldoende en test of hierin een statistisch significant verschil is te zien. De degrees of freedom is 1 voor elke analyse. P-waarden lager dan .05 worden typisch gezien als indicatie van een statistisch significant verschil.

6 Gekozen maatregelen bij leraren- en schoolleiderstekorten

In onderstaande tabellen gaat het steeds om frequentietellingen van ingevulde antwoorden op de vragenlijst. Verschillen tussen sectoren en scholen met en zonder lerarentekort zijn niet op statistische significantie getoetst. Dit betekent dat er geen conclusies over verschillen tussen deze groepen getrokken kunnen worden. Wel geven we bij een aantal tabellen aan wat het meest voorkomende antwoord is per sector of categorie school in de steekproef.

In totaal zijn er 53 verschillende maatregelen uitgevraagd bij schoolleiders, gericht op het werven/behoud van leraren (21 maatregelen), de organisatie van het onderwijs (15 maatregelen) en het werven/behoud van schoolleiders (17 maatregelen). Alle specifieke uitgevraagde maatregelen worden in de tekst hieronder verder uiteengezet. Scholen konden aangeven of ze deze maatregelen toepassen.

In totaal zetten bo-scholen rond de 16 maatregelen in, zetten vo-scholen rond de 17 in, en zetten (v)so-scholen rond de 20 maatregelen in. Hierbij gaat om maatregelen gericht op het voorkomen en/of tegengaan van zowel het leraren- als schoolleiderstekort (zie Tabel 6.1, Tabel 6.2, en Tabel 6.3).

Tabel 6.1: Gemiddeld aantal ingezette maatregelen gericht op zowel leraren als schoolleiders

	Gem. aantal maatregelen
bo	16,1
vo	17,2
(v)so	20,1

Tabel 6.2: Gemiddeld aantal ingezette maatregelen gericht op zowel leraren als schoolleiders - per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Gem. aantal maatregelen
bo	geen tekort	15,1
	tekort	17,1
vo	geen tekort	18,8
	tekort	17,0
(v)so	geen tekort	14,6
	tekort	21,8

Tabel 6.3: Gemiddeld aantal ingezette maatregelen gericht op zowel leraren als schoolleiders - per mate van tekort

	Mate tekort	Gem. aantal maatregelen
bo	geen tekort	15,1
	1,0-5,0% tekort	15,2
	5,0-10,0% tekort	17,6
	boven 10,0% tekort	17,4
vo	geen tekort	18,8
	1,0-5,0% tekort	17,0
	5,0-10,0% tekort	16,2
	boven 10,0% tekort	17,3
(v)so	geen tekort	14,6
	1,0-5,0% tekort	26,4
	5,0-10,0% tekort	23,2

Tabel 6.3: Gemiddeld aantal ingezette maatregelen gericht op zowel leraren als schoolleiders - per mate van tekort

	boven 10,0% tekort	19,5

6.1 Maatregelen gericht op het werven/behoud van leraren

In totaal zijn 21 maatregelen gericht op het werven/behoud van leraren uitgevraagd bij schoolleiders. Zeven hiervan waren gericht op arbeidsvoorwaarden voor leraren, acht gericht op het behoud van leraren, vier maatregelen gericht op het werven van leraren en twee gericht op de rol van de schoolleiding (zie Tabel 6.4).

Tabel 6.4: Alle uitgevraagde maatregelen rondom het werven/behoud van leraren

	Uitgevraagde maatregelen
Arbeidsvoorwaarden	Financiële prikkels gericht op werknemers die nieuwe leraren vinden (bijv. aanbrenghonus)
	Extra baanzekerheid bieden (bijv. eerder vast contract)
	Extra secundaire arbeidsvoorwaarden (bijv. sportabonnement, vergoeding parkeerkosten)
	Hoger salaris of andere financiële prikkels gericht op alle leraren
	Hogere salarissen of andere financiële prikkels gericht op deel van leraren (bijv. lastig vervulbare vacatures)
	Financiële prikkels voor stagiaires, zij-instromers en doorstromers (bijv. stagevergoeding, vergoeding opleiding)
	Financiële prikkels gericht op uitbreiding dienstverband leraren (bijv. voltijdsbonus)
Behoud	Extra ondersteuning gericht op verlaging werkdruk
	Extra zichtbaarheid/aandacht schoolleiding voor welbevinden
	Intensiveren begeleidings- en mentoringtraject beginnende leraren
	Interventies gericht op welbevinden
	Beleid gericht op inzet (bijna) gepensioneerde leraren
	Mogelijkheden creëren voor doorgroei
	Stimuleren continue professionele ontwikkeling
Zeggenschap over werkrooster	
Werven	Actief werven/enthousiasmeren leraren met alternatief carrièrepad
	Actief werven/enthousiasmeren beginnende leraren
	Gezamenlijk met omringende scholen leraren werven
	Reclame maken voor de school
Rol schoolleiding	Onderlinge kennisuitwisseling schoolleiders over effectiviteit maatregelen
	Professionalisering/bijtscholing in effectief aantrekken/behoud leraren

6.1.1 Gemiddeld aantal ingezette maatregelen

Scholen zetten vooral in op maatregelen gericht op het behouden van hun leraren. De focus van maatregelen verschilt verder niet veel, met soortgelijke aantallen maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden, behoud, werven, en de rol van schoolleiding voor alle sectoren (zie Tabel 6.5)

Tabel 6.5: Aantal maatregelen gericht op werven/behoud leraren - per sector

	Arbeidsvoorwaarden	Behoud	Werven	Rol schoolleiding	Totaal
bo	1,6	5,0	2,1	1,0	9,8
vo	1,9	5,1	2,5	0,9	10,4
(v)so	2,4	5,4	2,9	1,2	11,9

6.1.2 Arbeidsvoorwaarden

De meest genoemde ingezette maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden voor leraren zijn het bieden van extra baanzekerheid voor nieuwe medewerkers en stagevergoeding of vergoeding van de opleiding voor beginnende leraren (zie Tabel 6.6).

Tabel 6.6: Ingezette maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Extra baanzekerheid	bo	45	51,7 %
	vo	39	55,7 %
	(v)so	17	54,8 %
Stagevergoeding en vergoeding opleiding	bo	42	48,3 %
	vo	21	30,0 %
	(v)so	18	58,1 %
Extra secundaire arbeidsvoorwaarden	bo	27	31,0 %
	vo	25	35,7 %
	(v)so	14	45,2 %
Hoger salaris lastig vervulbare vacatures	bo	5	5,7 %
	vo	25	35,7 %
	(v)so	3	9,7 %
Aanbrengbonus nieuwe leraren	bo	8	9,2 %
	vo	6	8,6 %
	(v)so	10	32,3 %
Hoger salaris alle leraren	bo	10	11,5 %
	vo	7	10,0 %
	(v)so	6	19,4 %
Voltijdbonus	bo	5	5,7 %
	vo	12	17,1 %
	(v)so	4	12,9 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd over alle sectoren

Ingezette maatregelen rondom arbeidsvoorwaarden worden vaker genoemd door scholen met een tekort ten opzichte van scholen zonder tekort. Zo wordt het bieden van extra baanzekerheid door meer dan 60% van de scholen met een tekort ingezet, terwijl maar 37,5% van scholen zonder tekort deze maatregel inzetten ter voorkoming van tekorten (zie Tabel 6.7).

Tabel 6.7: Ingezette maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Extra baanzekerheid	geen tekort	21	37,5 %
	tekort	80	60,6 %
Stagevergoeding en vergoeding opleiding	geen tekort	19	33,9 %
	tekort	62	47,0 %
Extra secundaire arbeidsvoorwaarden	geen tekort	16	28,6 %

Tabel 6.7: Ingezette maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per wel/geen tekort

	tekort		
	tekort	50	37,9 %
Hoger salaris lastig vervulbare vacatures	geen tekort	5	8,9 %
	tekort	28	21,2 %
Aanbrengbonus nieuwe leraren	geen tekort	5	8,9 %
	tekort	19	14,4 %
Hoger salaris alle leraren	geen tekort	7	12,5 %
	tekort	16	12,1 %
Voltijdbonus	geen tekort	6	10,7 %
	tekort	15	11,4 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.1.3 *Behoud*

De meeste populaire maatregel die in alle sectoren ingezet wordt voor het behoud van leraren is het stimuleren van continue professionele ontwikkeling, met hierop volgend de zichtbaarheid/aandacht van de schoolleiding voor het welbevinden van leraren. Ook extra ondersteuning gericht op het verlagen van werkdruk van leraren is een vaak ingezette maatregel in alle sectoren (zie Tabel 6.8).

Wanneer gekeken wordt naar wel/geen aanwezigheid van een lerarentekort op een school is een vergelijkbare trend te zien als eerder beschreven bij maatregelen rondom arbeidsvoorwaarden: scholen met een tekort geven relatief vaak aan maatregelen in te zetten gericht op het behoud van leraren. Het bieden van extra baanzekerheid, alsmede het aanbieden van stagevergoeding en vergoedingen van opleiding (zie Tabel 6.9).

Tabel 6.8: Ingezette maatregelen gericht op behoud van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Stimuleren continue professionele ontwikkeling	bo	78	89,7 %
	vo	57	81,4 %
	(v)so	29	93,5 %
Extra zichtbaarheid/aandacht schoolleiding voor welbevinden	bo	71	81,6 %
	vo	44	62,9 %
	(v)so	25	80,6 %
Extra ondersteuning gericht op verlaging werkdruk	bo	65	74,7 %
	vo	48	68,6 %
	(v)so	25	80,6 %
Mogelijkheden creëren voor doorgroei	bo	71	81,6 %
	vo	47	67,1 %
	(v)so	20	64,5 %
Intensiveren begeleidings- en mentoringtraject beginnende leraren	bo	59	67,8 %
	vo	53	75,7 %
	(v)so	20	64,5 %
Interventies gericht op welbevinden	bo	52	59,8 %
	vo	55	78,6 %
	(v)so	25	80,6 %
Zeggenschap over werkrooster	bo	19	21,8 %
	vo	35	50,0 %
	(v)so	12	38,7 %

Tabel 6.8: Ingezette maatregelen gericht op behoud van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per sector

Inzet (bijna) gepensioneerde leraren	bo	21	24,1 %
	vo	18	25,7 %
	(v)so	7	22,6 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd over alle sectoren

Tabel 6.9: Ingezette maatregelen gericht op behoud van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Stimuleren continue professionele ontwikkeling	geen tekort	52	92,9 %
	tekort	112	84,8 %
Extra zichtbaarheid/aandacht schoolleiding voor welbevinden	geen tekort	44	78,6 %
	tekort	96	72,7 %
Extra ondersteuning gericht op verlaging werkdruk	geen tekort	41	73,2 %
	tekort	97	73,5 %
Mogelijkheden creëren voor doorgroei	geen tekort	37	66,1 %
	tekort	101	76,5 %
Intensiveren begeleidings- en mentoringtraject beginnende leraren	geen tekort	35	62,5 %
	tekort	97	73,5 %
Interventies gericht op welbevinden	geen tekort	36	64,3 %
	tekort	96	72,7 %
Zeggenschap over werkrooster	geen tekort	19	33,9 %
	tekort	47	35,6 %
Inzet (bijna) gepensioneerde leraren	geen tekort	10	17,9 %
	tekort	36	27,3 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.1.4 Werven

Voor alle sectoren zijn actief werven/enthousiasmeren van beginnende leraren en reclame maken voor de school de meest ingezette maatregelen. Scholen met een tekort geven aan vaker maatregelen inzetten ten opzichte van scholen zonder tekort (zie Tabel 6.10 en Tabel 6.11).

Tabel 6.10: Ingezette maatregelen gericht op werven van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Actief werven/enthousiasmeren beginnende leraren	bo	65	74,7 %
	vo	56	80,0 %
	(v)so	25	80,6 %
Reclame maken voor de school	bo	52	59,8 %
	vo	54	77,1 %
	(v)so	25	80,6 %
Actief werven/enthousiasmeren leraren met alternatief carrièrepad	bo	40	46,0 %
	vo	35	50,0 %
	(v)so	23	74,2 %
Gezamenlijk met omringende scholen leraren werven	bo	25	28,7 %
	vo	27	38,6 %
	(v)so	13	41,9 %

Tabel 6.10: Ingezette maatregelen gericht op werven van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per sector

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd over alle sectoren

Tabel 6.11: Ingezette maatregelen gericht op werven van leraren voor het tegengaan van het lerarentekort: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Actief werven/enthousiasmeren beginnende leraren	geen tekort	41	73,2 %
	tekort	105	79,5 %
Reclame maken voor de school	geen tekort	32	57,1 %
	tekort	99	75,0 %
Actief werven/enthousiasmeren leraren met alternatief carrièrepad	geen tekort	20	35,7 %
	tekort	78	59,1 %
Gezamenlijk met omringende scholen leraren werven	geen tekort	18	32,1 %
	tekort	47	35,6 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.1.5 Rol van de schoolleiding

In alle sectoren is onderlinge kennisuitwisseling tussen schoolleiders over effectiviteit van maatregelen voor het tegengaan van het lerarentekort de meest ingezette maatregel (zie Tabel 6.12 en Tabel 6.13).

Tabel 6.12: Ingezette maatregelen gericht op rol van de schoolleiding voor het tegengaan van het lerarentekort: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Onderlinge kennisuitwisseling schoolleiders over effectiviteit maatregelen	bo	66	75,9 %
	vo	42	60,0 %
	(v)so	24	77,4 %
Professionalisering/bijscholing in effectief aantrekken/behoud leraren	bo	25	28,7 %
	vo	20	28,6 %
	(v)so	11	35,5 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd over alle sectoren

Tabel 6.13: Ingezette maatregelen gericht op rol van de schoolleiding voor het tegengaan van het lerarentekort: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Onderlinge kennisuitwisseling schoolleiders over effectiviteit maatregelen	geen tekort	37	66,1 %
	tekort	95	72,0 %
Professionalisering/bijscholing in effectief aantrekken/behoud leraren	geen tekort	13	23,2 %
	tekort	43	32,6 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.2 Maatregelen gericht op de organisatie van onderwijs

In totaal zijn 15 maatregelen rondom de organisatie van het onderwijs uitgevraagd bij schoolleiders. Zeven hiervan waren gericht op de inzet van andere professionals voor leraren en acht gericht op de organisatie van het onderwijs (zie Tabel 6.14).

Tabel 6.14: Alle uitgevraagde maatregelen rondom de organisatie van onderwijs

	Uitgevraagde maatregelen
Andere professionals	Inzet andere professionals buiten de les voor grotere taken
	Inzet andere professionals buiten de les voor voorbereiden/ondersteunen onderwijs
	Inzet andere professionals in de les voor team teaching/unit onderwijs/samengevoegde klassen
	Inzet andere professionals of onderwijsassistenten in de les voor kleinere ondersteuningstaken
	Inzet andere professionals om (delen) lesdagen anders in te vullen - niet gerelateerd aan kerndoelen
	Inzet andere professionals om (delen) lesdagen anders in te vullen - wel gerelateerd aan kerndoelen
	Vermindering van de onderwijstijd, zonder invulling door andere professionals
Organisatie onderwijs	(Deel van de) lessen online aanbieden
	Anders opleiden (bijv. opleiding op maat, combinatieopleidingen)
	Centrale toedeling personeel aan scholen
	Flexibele onderwijstijden (bijv. andere onderwijstijden)
	Gebruik van computer-geassisteerd leren (bijv. meer inzet ICT en AI)
	Samenvoegen van scholen
	Samenwerking met bedrijven (bijv. stages, certificering bij bedrijven)
	Vormgeving combinatiefuncties (bijv. kinderopvang en onderwijs)

6.2.1 Gemiddeld aantal ingezette maatregelen

In alle sectoren worden voornamelijk maatregelen ingezet die de inzet van andere professionals of onderwijsassistenten betreft (zie Tabel 6.15).

Tabel 6.15: Aantal maatregelen gericht op de organisatie van onderwijs - per sector

	Inzet andere professionals	Organisatie onderwijs	Totaal
bo	2,2	0,5	2,8
vo	2,1	0,5	2,5
(v)so	2,3	0,9	3,2

6.2.2 Inzet van andere professionals

Een groot aantal scholen in het bo en (v)so zet andere professionals of onderwijsassistenten in binnen de les voor kleinere ondersteuningstaken. Daarentegen zetten scholen in het vo vaak in op andere onderwijsprofessionals die buiten de les helpen met het voorbereiden en/of ondersteunen van onderwijs. De als derde meest ingezette maatregelen rondom de organisatie van het onderwijs is de inzet van andere professionals om (delen van) lesdagen anders in te vullen, maar wel gerelateerd aan kerndoelen. Dit wordt door

ongeveer 50% van scholen in het bo en (v)so ingezet, maar slechts door 14,3 % van scholen in het vo gebruikt (zie Tabel 6.16).

Scholen met een tekort noemen relatief vaak de inzet van andere professionals voor de voorbereiding en/of ondersteuning (zie Tabel 6.17).

Tabel 6.16: Ingezette maatregelen gericht op de inzet van andere professionals: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Inzet andere professionals of onderwijsassistenten in de les voor kleinere ondersteuningstaken	bo	80	92,0 %
	vo	48	68,6 %
	(v)so	26	83,9 %
Inzet andere professionals buiten de les voor voorbereiden/ondersteunen onderwijs	bo	29	33,3 %
	vo	38	54,3 %
	(v)so	10	32,3 %
Inzet andere professionals om (delen) lesdagen anders in te vullen - wel gerelateerd aan kerndoelen	bo	46	52,9 %
	vo	10	14,3 %
	(v)so	13	41,9 %
Inzet andere professionals buiten de les voor grotere taken	bo	16	18,4 %
	vo	16	22,9 %
	(v)so	7	22,6 %
Inzet andere professionals om (delen) lesdagen anders in te vullen - niet gerelateerd aan kerndoelen	bo	8	9,2 %
	vo	12	17,1 %
	(v)so	7	22,6 %
Inzet andere professionals in de les voor team teaching/unit onderwijs/samengevoegde klassen	bo	15	17,2 %
	vo	7	10,0 %
	(v)so	4	12,9 %
Vermindering van de onderwijstijd	bo	0	0,0 %
	vo	15	21,4 %
	(v)so	2	6,5 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

Tabel 6.17: Ingezette maatregelen gericht op de inzet van andere professionals: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Inzet andere professionals of onderwijsassistenten in de les voor kleinere ondersteuningstaken	geen tekort	45	80,4 %
	tekort	109	82,6 %
Inzet andere professionals buiten de les voor voorbereiden/ondersteunen onderwijs	geen tekort	16	28,6 %
	tekort	61	46,2 %
Inzet andere professionals om (delen) lesdagen anders in te vullen - wel gerelateerd aan kerndoelen	geen tekort	21	37,5 %
	tekort	48	36,4 %
Inzet andere professionals buiten de les voor grotere taken	geen tekort	11	19,6 %
	tekort	28	21,2 %
Inzet andere professionals om (delen) lesdagen anders in te vullen - niet gerelateerd aan kerndoelen	geen tekort	4	7,1 %
	tekort	23	17,4 %

Tabel 6.17: Ingezette maatregelen gericht op de inzet van andere professionals: Per wel/geen tekort

Inzet andere professionals in de les voor team teaching/unit onderwijs/samengevoegde klassen	geen tekort	7	12,5 %
	tekort	19	14,4 %
Vermindering van de onderwijstijd	geen tekort	0	0,0 %
	tekort	17	12,9 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.2.3 Organisatie van onderwijs

Zoals eerder aangegeven, geven maar weinig scholen aan dat zij maatregelen inzetten rondom de organisatie van het onderwijs. De meest ingezette maatregelen betreft de centrale toedeling van personeel aan scholen, het anders opleiden van personeel, de samenwerking met bedrijven, en de vormgeving van combinatiefuncties. Voor veel van deze maatregelen wordt dit voornamelijk op het bo en (v)so ingezet, terwijl de samenwerking met bedrijven alleen relevant lijkt te zijn voor het vo en (v)so. Hierbij zijn ook geen opvallende verschillen op te merken wanneer gekeken wordt naar scholen met of zonder lerarentekort (zie Tabel 6.18 en Tabel 6.19).

Tabel 6.18: Ingezette maatregelen gericht op de organisatie van onderwijs: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Centrale toedeling personeel aan scholen	bo	13	14,9 %
	vo	6	8,6 %
	(v)so	4	12,9 %
Anders opleiden	bo	10	11,5 %
	vo	5	7,1 %
	(v)so	7	22,6 %
Samenwerking met bedrijven	bo	1	1,1 %
	vo	13	18,6 %
	(v)so	7	22,6 %
Vormgeving combinatiefuncties	bo	14	16,1 %
	vo	2	2,9 %
	(v)so	5	16,1 %
Gebruik van computer-geassisteerd leren	bo	2	2,3 %
	vo	3	4,3 %
	(v)so	2	6,5 %
(Deel van de) lessen online aanbieden	bo	2	2,3 %
	vo	2	2,9 %
	(v)so	1	3,2 %
Samenvoegen van scholen	bo	2	2,3 %
	vo	1	1,4 %
	(v)so	1	3,2 %
Flexibele onderwijstijden	bo	2	2,3 %
	vo	0	0,0 %
	(v)so	0	0,0 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

Tabel 6.19: Ingezette maatregelen gericht op de organisatie van onderwijs: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Centrale toedeling personeel aan scholen	geen tekort	8	14,3 %
	tekort	15	11,4 %
Anders opleiden	geen tekort	6	10,7 %
	tekort	16	12,1 %
Samenwerking met bedrijven	geen tekort	4	7,1 %
	tekort	17	12,9 %
Vormgeving combinatiefuncties	geen tekort	8	14,3 %
	tekort	13	9,8 %
Gebruik van computer-geassisteerd leren	geen tekort	4	7,1 %
	tekort	3	2,3 %
(Deel van de) lessen online aanbieden	geen tekort	2	3,6 %
	tekort	3	2,3 %
Samenvoegen van scholen	geen tekort	2	3,6 %
	tekort	2	1,5 %
Flexibele onderwijstijden	geen tekort	1	1,8 %
	tekort	1	0,8 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.3 Maatregelen gericht op het terugdringen van het schoolleiderstekort

In totaal zijn 17 maatregelen gericht op het werven/behoud van schoolleiding uitgevraagd bij schoolleiders. Zes hiervan waren gericht op arbeidsvoorwaarden voor schoolleiding, zeven gericht op het behoud van schoolleiders, en vier maatregelen gericht op het werven van schoolleiders (zie Tabel 6.20).

Tabel 6.20: Alle uitgevraagde maatregelen rondom het werven/behoud van schoolleiders

	Uitgevraagde maatregelen
Arbeidsvoorwaarden	Financiële prikkels gericht op werknemers die nieuwe schoolleiders vinden (bijv. aanbrengebonus)
	Extra baanzekerheid bieden (bijv. eerder vast contract)
	Extra secundaire arbeidsvoorwaarden (bijv. sportabonnement, vergoeding parkeerkosten)
	Financiële prikkels gericht op uitbreiding dienstverband schoolleiders (bijv. voltijdsbonus)
	Financiële prikkels voor zij-instromers en doorstromers
	Hogere salarissen of andere financiële prikkels voor schoolleiders
Behoud	Extra ondersteuning gericht op verlaging werkdruk
	Intensiveren begeleidings- en mentoringtraject startende schoolleiding
	Interventies gericht op welbevinden
	Inzet (bijna) gepensioneerde schoolleiding
	Mogelijkheden creëren voor doorgroei
	Stimuleren continue professionele ontwikkeling
Werven	Zeggenschap over werkrooster
	Actief werven/enthousiasmeren schoolleiders met alternatief carrièrepad
	Gezamenlijk met omringende scholen schoolleiders werven
	Reclame maken voor de school
	Samenwerking binnen het bestuur

6.3.1 Gemiddeld aantal ingezette maatregelen

De meeste maatregelen gericht op schoolleiders die scholen inzetten zijn gericht op het behoud van schoolleiders (zie Tabel 6.21).

Tabel 6.21: Aantal maatregelen gericht op het werven/behoud van schoolleiders - per sector

	Arbeidsvoorwaarden schoolleiding	Behoud schoolleiding	Werven schoolleiding	Totaal
bo	0,6	1,8	1,2	3,6
vo	0,8	2,4	1,1	4,3
(v)so	0,9	2,9	1,3	5,1

6.3.2 Arbeidsvoorwaarden

De meest ingezette maatregelen rondom arbeidsvoorwaarden voor schoolleiders is het bieden van een hoger salaris, extra secundaire arbeidsvoorwaarden, en extra baanzekerheid. Zeker de eerste twee maatregelen worden door 20%-30% van scholen in alle sectoren ingezet (zie Tabel 6.22 en 6.23).

Tabel 6.22: Ingezette maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Hoger salaris schoolleiders	bo	24	27,6 %
	vo	17	24,3 %
	(v)so	7	22,6 %
Extra secundaire arbeidsvoorwaarden	bo	17	19,5 %
	vo	16	22,9 %
	(v)so	9	29,0 %
Extra baanzekerheid	bo	9	10,3 %
	vo	12	17,1 %
	(v)so	7	22,6 %
Financiële prikkels gericht op uitbreiding dienstverband schoolleiders	bo	3	3,4 %
	vo	9	12,9 %
	(v)so	2	6,5 %
Aanbrengbonus nieuwe schoolleiders	bo	1	1,1 %
	vo	2	2,9 %
	(v)so	1	3,2 %
Financiële prikkels voor zij-instromers/doorstromers	bo	2	2,3 %
	vo	1	1,4 %
	(v)so	0	0,0 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd over alle sectoren

Tabel 6.23: Ingezette maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Hoger salaris schoolleiders	geen tekort	46	26,1 %
	tekort	2	16,7 %
Extra secundaire arbeidsvoorwaarden	geen tekort	40	22,7 %
	tekort	2	16,7 %
Extra baanzekerheid	geen tekort	26	14,8 %
	tekort	2	16,7 %
	geen tekort	14	8,0 %

Tabel 6.23: Ingezette maatregelen gericht op arbeidsvoorwaarden van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per wel/geen tekort

Financiële prikkels gericht op uitbreiding dienstverband schoolleiders	tekort	0	0,0 %
Aanbrengbonus nieuwe schoolleiders	geen tekort	4	2,3 %
	tekort	0	0,0 %
Financiële prikkels voor zij-instromers/doorstromers	geen tekort	3	1,7 %
	tekort	0	0,0 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.3.3 *Behoud*

Voor het behoud van schoolleiders kijken scholen in alle sectoren vooral naar het stimuleren van continue professionele ontwikkeling. Daarnaast zetten vooral het vo en (v)so in op interventies gericht op het welbevinden van schoolleiders (zie Tabel 6.24 en Tabel 6.25).

Tabel 6.24: Ingezette maatregelen gericht op behoud van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
Stimuleren continue professionele ontwikkeling	bo	52	59,8 %
	vo	48	68,6 %
	(v)so	22	71,0 %
Interventies gericht op welbevinden	bo	26	29,9 %
	vo	36	51,4 %
	(v)so	16	51,6 %
Mogelijkheden creëren voor doorgroei	bo	23	26,4 %
	vo	24	34,3 %
	(v)so	12	38,7 %
Zeggenschap over werkrooster	bo	18	20,7 %
	vo	27	38,6 %
	(v)so	12	38,7 %
Intensiveren begeleidings- en mentoringtraject startende schoolleiding	bo	19	21,8 %
	vo	21	30,0 %
	(v)so	9	29,0 %
Extra ondersteuning gericht op verlaging werkdruk	bo	11	12,6 %
	vo	13	18,6 %
	(v)so	11	35,5 %
Inzet (bijna) gepensioneerde schoolleiding	bo	4	4,6 %
	vo	2	2,9 %
	(v)so	6	19,4 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd over alle sectoren

Tabel 6.25: Ingezette maatregelen gericht op behoud van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
Stimuleren continue professionele ontwikkeling	geen tekort	115	65,3 %
	tekort	7	58,3 %
Interventies gericht op welbevinden	geen tekort	72	40,9 %
	tekort	6	50,0 %
Mogelijkheden creëren voor doorgroei	geen tekort	53	30,1 %

Tabel 6.25: Ingezette maatregelen gericht op behoud van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per wel/geen tekort

	tekort		
Zeggenschap over werkrooster	tekort	6	50,0 %
	geen tekort	53	30,1 %
Intensiveren begeleidings- en mentoringtraject startende schoolleiding	tekort	4	33,3 %
	geen tekort	48	27,3 %
Extra ondersteuning gericht op verlaging werkdruk	tekort	1	8,3 %
	geen tekort	34	19,3 %
Inzet (bijna) gepensioneerde schoolleiding	tekort	1	8,3 %
	geen tekort	10	5,7 %
	tekort	2	16,7 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.3.4

Werven

De meest ingezette maatregelen rondom het werven van schoolleiders betreft het samenwerken binnen het schoolbestuur en reclame maken voor de school (zie Tabel 6.26 en Tabel 6.27).

Tabel 6.26: Ingezette maatregelen gericht op werven van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per sector

	Sector	Ingezet	Percentage ingezet
samenwerking binnen het bestuur	bo	51	58,6 %
	vo	31	44,3 %
	(v)so	14	45,2 %
Reclame maken voor de school	bo	28	32,2 %
	vo	24	34,3 %
	(v)so	16	51,6 %
Actief werven/enthousiasmeren schoolleiders met alternatief carrièrepad	bo	16	18,4 %
	vo	12	17,1 %
	(v)so	4	12,9 %
Gezamenlijk met omringende scholen schoolleiders werven	bo	9	10,3 %
	vo	7	10,0 %
	(v)so	4	12,9 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd over alle sectoren

Tabel 6.27: Ingezette maatregelen gericht op werven van schoolleiders voor het tegengaan van het schoolleiderstekort: Per wel/geen tekort

	Wel/Geen tekort	Ingezet	Percentage ingezet
samenwerking binnen het bestuur	geen tekort	91	51,7 %
	tekort	5	41,7 %
Reclame maken voor de school	geen tekort	66	37,5 %
	tekort	2	16,7 %
Actief werven/enthousiasmeren schoolleiders met alternatief carrièrepad	geen tekort	31	17,6 %
	tekort	1	8,3 %
Gezamenlijk met omringende scholen schoolleiders werven	geen tekort	19	10,8 %
	tekort	1	8,3 %

Maatregelen geordend van meest tot minst ingezet gecombineerd voor scholen met of zonder tekort

6.4 Missende maatregelen toegepast op scholen

Scholen hebben ook de mogelijkheid gekregen om zelf nog missende maatregelen, die zij op school toepassen maar die niet tot de keuzemogelijkheden behoorden, aan te dragen. Niet alle opgegeven antwoorden worden hier besproken, omdat sommige scholen bijvoorbeeld van deze gelegenheid gebruik maakte om aan te geven wat zij graag zouden willen zien of specifiekere maatregelen benoemden die wel al op een meer algemene wijze uitgevraagd waren.

Rondom het werven en behoud van leraren, geven enkele scholen aan dat zij samenwerken met de PABO's om leer-werk trajecten op te zetten of dat zij inzetten op begeleiding vanuit de PABO om tekorten terug te dringen. Ook wordt ingezet op extra begeleiding voor alle leraren, en niet alleen startende leraren. Verder geven veel scholen dat zij inzetten op een goede werksfeer, teambuilding en hechtheid onder personeel. Dit zou gezien kunnen worden als een maatregel gericht op het welbevinden van personeel maar aangezien veel scholen dit specifiek benoemen wordt het ook hier nogmaals benadrukt.

Rondom de organisatie van het onderwijs, geven meerdere scholen aan dat zij ook vrijwilligers inzetten op school, eventueel ook voor een kleine vergoeding. Ook het flexibel inzetten van leerkrachten, en het breed opleiden van personeel zodat zij wendbaar ingezet kunnen worden, wordt benoemd.

Rondom het werven en behoud van schoolleiding wordt door enkele scholen aangegeven dat zij nut zien in het laten meelopen van intern personeel, ook om te kunnen inzien hoe het werk er aan toe gaat zonder de verantwoordelijkheden meteen te hoeven dragen.

7 Ranking maatregelen

Schoolleiders konden aangeven welke maatregelen, van die maatregelen die zij inzetten op school, volgens hen het beste helpen om het tekort aan leraren/schoolleiders te voorkomen en/of verminderen. Hierbij kon iedere schoolleider zijn/haar eigen top drie maatregelen aangeven. Om dit makkelijk te kunnen weergeven per sector, is aan iedere plaats op de ranking een gelijkwaardige score gehangen: Een maatregel die op nummer 1 geplaatst werd kreeg 3 punten toegewezen, gevolgd door nummer 2 met twee punten en nummer 3 met één punt.

7.1 Ranking van maatregelen gericht op het werven en behoud van leraren

Voor zowel het bo als het (v)so is het bieden van extra ondersteuning gericht op verlaging van werkdruk van leraren (in en buiten de klas) de meest helpende maatregel volgens schoolleiders, gevolgd door extra zichtbaarheid en aandacht van de schoolleider voor (het welbevinden van) leraren. Voor het vo daarentegen zagen schoolleiders het inzetten van interventies gericht op het welbevinden (zoals training gericht op stressmanagement of coaching/intervisie) van leraren als het meest helpend. Daarna volgt wel het bieden van extra ondersteuning gericht op verlaging van werkdruk van leraren. Zowel het bo als vo zet intensievere begeleidings- en mentoringstrajecten voor startende leraren op de 3e plaats van meest helpende maatregel, terwijl het (v)so extra baanzekerheid (zoals eerder een vast contract aanbieden) als 3e als meest helpend ervaart (zie Tabel 8.1).

Tabel 8.1: Meest helpende maatregel volgens schoolleiders, gericht op het werven/behoud van leraren: Per sector

	Ranking bo	Ranking vo	Ranking (v)so
Extra ondersteuning gericht op verlaging van werkdruk van leraren (in en buiten de klas)	109	56	28
Extra zichtbaarheid en aandacht van schoolleider voor (het welbevinden van) leraren	71	20	23
Intensiveren van begeleiding- en mentoringtraject voor startende leraren	51	45	12
Mogelijkheden creëren voor doorgroei van leraren	48	18	11
Interventies gericht op welbevinden leraren	46	67	15
Extra baanzekerheid bieden	40	33	16
Stimuleren van continue professionele ontwikkeling van leraren	37	35	14
Financiële prikkels voor stagiaires, zij-instromers en doorstromers	29	9	11
Actief werven/enthousiasmeren van beginnende leraren	24	21	6
Zeggenschap over werkrooster door leraren	19	23	14

Maatregelen voor alle sectoren geordend naar meest helpen maatregelen voor het basisonderwijs

7.2 Ranking van maatregelen gericht op de organisatie van onderwijs

Bij maatregelen rondom de organisatie van het onderwijs voor het tegengaan van het lerarentekort zijn de sectoren het eens over de meest helpende maatregel: Allen geven aan dat zij het meest nut zien in het inzetten van onderwijsassistenten of andere professionals in de les voor ondersteuning van de leraar. Voor het vo en het (v)so staat de inzet van andere professionals buiten de les voor het ondersteunen van het onderwijs op nummer twee. In het bo is nummer twee de inzet van andere professionals om (delen van) lesdagen in te vullen, wel gerelateerd aan de kerndoelen, terwijl dit in het (v)so op nummer drie staat (zie Tabel 8.2).

Tabel 8.2: Meest helpende maatregel volgens schoolleiders, gericht op het werven/behoud van leraren: Per sector

	Ranking bo	Ranking vo	Ranking (v)so
Inzet van onderwijsassistenten of andere professionals in de les voor ondersteuning van de leraar	206	125	66
Inzet van andere professionals om lesdagen (bijv. vijfde schooldag) of delen van een lesdag anders in te vullen, maar wel gerelateerd aan kerndoelen	86	13	13
Inzet van andere professionals buiten de les voor voorbereiden en ondersteunen van het onderwijs	43	80	15
Inzet van andere professionals buiten de les voor grotere taken in school	20	23	10
Vormgeving combinatiefuncties	20	0	3
Centrale toedeling van personeel aan scholen	19	5	5
Inzet van andere professionals in de les in de vorm van het zogenoemde team teaching	16	8	6
Anders opleiden (bijv. opleiding op maat, combinatieopleiding)	9	3	10
Inzet van andere professionals om lesdagen (bijv. vijfde schooldag) of delen van een lesdag anders in te vullen, maar niet gerelateerd aan kerndoelen	4	13	1
Flexibele onderwijstijden	3	0	0

Maatregelen voor alle sectoren geordend naar meest geadviseerde maatregelen voor het basisonderwijs

7.3 Ranking van maatregelen gericht op het werven en behoud van schoolleiders

Ook voor de ranking van maatregelen gericht op het werven en behoud van schoolleiders wordt 1 maatregel door alle sectoren met afstand als het meest helpend gezien: Het stimuleren van continue professionele ontwikkeling van schoolleiding door bijvoorbeeld cursussen, zelfstudie of leergemeenschappen. Samenwerking binnen het bestuur wordt binnen het bo als op één na meest effectieve maatregel gezien. Alle sectoren zijn het wel eens over de als derde

meest helpende maatregel, namelijk het creëren van mogelijkheden voor doorgroei van schoolleiding. Voor het vo is daarentegen de maatregel interventies gericht op het welbevinden van schoolleiding de op één na meest helpende maatregel, terwijl voor het (v)so deze maatregel de tweede plaats deelt met zeggenschap over het werkrooster (zie Tabel 8.3).

Tabel 8.3: Meest helpende maatregel volgens schoolleiders, gericht op het werven/behoud van schoolleiders: Per sector

	Ranking bo	Ranking vo	Ranking (v)so
Stimuleren van continue professionele ontwikkeling van schoolleiding	89	87	39
Samenwerking binnen het bestuur	79	12	15
Mogelijkheden creëren voor doorgroei van schoolleiding	40	35	18
Hogere salarissen of andere financiële prikkels voor schoolleiders	36	21	13
Interventies gericht op welbevinden schoolleiding	35	66	20
Zeggenschap over werkrooster door schoolleiding	33	29	20
Extra ondersteuning gericht op verlaging van werkdruk van schoolleiding	21	5	8
Reclame maken voor de school	19	1	11
Intensiveren van begeleidings- en mentoringtraject van startende schoolleiding	16	30	4
Actief werven/enthousiasmeren van schoolleiders met een alternatief carrièrepad	15	4	6

Maatregelen voor alle sectoren geordend naar meest geadviseerde maatregelen voor het basisonderwijs

8 Belemmeringen en knelpunten

Scholen met een lerarentekort konden aangeven of bepaalde regels of voorwaarden een belemmering waren bij het inzetten van maatregelen ter vermindering/voorkoming van het leraren- of schoolleiderstekort. Dit is alleen uitgevraagd bij scholen die aangaven een leraren- of schoolleiderstekort te hebben.

8.1 Belemmeringen bij het inzetten van maatregelen

Voor alle sectoren wordt het imago van het beroep gezien als een grote belemmering voor het uitvoeren van maatregelen. Het bo en het (v)so zien dit als de grootste belemmeringen, terwijl het vo de wettelijke eisen rond bevoegdheden als een nog grotere belemmering ziet. Ook randvoorwaarden voor personeel worden door alle sectoren als belemmeringen gezien. Daarentegen worden vereisten voor doorstroom naar schoolleiding door alle sectoren veelal niet als belemmeringen voor het inzetten van maatregelen ervaren (zie Tabel 9.1, Tabel 9.2, en Tabel 9.3).

Tabel 9.1: Regels of voorwaarden die een belemmering vormen voor het inzetten van maatregelen: basisonderwijs

	Grote belemmering	Enigszins een belemmering	Geen belemmering	Weet ik niet/geen mening
Imago van het beroep	36,0 %	43,0 %	20,0 %	2,0 %
Randvoorwaarden voor personeel	28,0 %	33,0 %	31,0 %	8,0 %
Vereisten doorstroom ondersteunend naar onderwijzend personeel	14,0 %	34,0 %	46,0 %	6,0 %
Regels t.a.v. (financiële) beloning van personeel	11,0 %	43,0 %	37,0 %	9,0 %
Kennis over effectiviteit van maatregelen	10,0 %	34,0 %	37,0 %	18,0 %
Wettelijke eisen rond bevoegdheden	7,0 %	46,0 %	46,0 %	1,0 %
Vereisten voor zij-instroom	5,0 %	33,0 %	54,0 %	8,0 %
Wettelijke eisen rond onderwijstijden en -aanbod	2,0 %	32,0 %	64,0 %	1,0 %
Vereisten doorstroom naar schoolleiding	1,0 %	15,0 %	78,0 %	6,0 %

Geordend naar regels/voorwaarden die als grootste belemmering werden gezien

Tabel 9.2: Regels of voorwaarden die een belemmering vormen voor het inzetten van maatregelen: voortgezet onderwijs

	Grote belemmering	Enigszins een belemmering	Geen belemmering	Weet ik niet/geen mening
Wettelijke eisen rond bevoegdheden	27,0 %	50,0 %	21,0 %	1,0 %
Imago van het beroep	24,0 %	56,0 %	17,0 %	3,0 %
Wettelijke eisen rond onderwijstijden en -aanbod	21,0 %	44,0 %	33,0 %	1,0 %

Tabel 9.2: Regels of voorwaarden die een belemmering vormen voor het inzetten van maatregelen: voortgezet onderwijs

Regels t.a.v. (financiële) beloning van personeel	20,0 %	33,0 %	46,0 %	1,0 %
Randvoorwaarden voor personeel	19,0 %	56,0 %	26,0 %	0,0 %
Vereisten voor zij-instroom	19,0 %	39,0 %	40,0 %	3,0 %
Vereisten doorstroom ondersteunend naar onderwijzend personeel	10,0 %	34,0 %	54,0 %	1,0 %
Kennis over effectiviteit van maatregelen	7,0 %	29,0 %	44,0 %	20,0 %
Vereisten doorstroom naar schoolleiding	3,0 %	10,0 %	83,0 %	4,0 %

Geordend naar regels/voorwaarden die als grootste belemmering werden gezien

Tabel 9.3: Regels of voorwaarden die een belemmering vormen voor het inzetten van maatregelen: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Grote belemmering	Enigszins een belemmering	Geen belemmering	Weet ik niet/geen mening
Imago van het beroep	32,0 %	39,0 %	26,0 %	3,0 %
Randvoorwaarden voor personeel	23,0 %	39,0 %	32,0 %	6,0 %
Wettelijke eisen rond bevoegdheden	23,0 %	55,0 %	23,0 %	0,0 %
Vereisten doorstroom ondersteunend naar onderwijzend personeel	19,0 %	39,0 %	35,0 %	6,0 %
Kennis over effectiviteit van maatregelen	6,0 %	26,0 %	39,0 %	29,0 %
Wettelijke eisen rond onderwijstijden en -aanbod	6,0 %	35,0 %	52,0 %	6,0 %
Regels t.a.v. (financiële) beloning van personeel	3,0 %	26,0 %	68,0 %	3,0 %
Vereisten doorstroom naar schoolleiding	3,0 %	13,0 %	77,0 %	6,0 %
Vereisten voor zij-instroom	3,0 %	23,0 %	71,0 %	3,0 %

Geordend naar regels/voorwaarden die als grootste belemmering werden gezien

9 Directe gevolgen van tekorten

Schoolleiders die aangaven dat zij kampten met een leraren- of schoolleiderstekort is gevraagd om aan te geven wat de directe gevolgen waren van dit aanwezige tekort. Scholen zonder tekort zijn hier dus niet naar gevraagd.

9.1 Activiteiten voor leerlingen

Schoolleiders in het bo zagen zowel de afstemming op benodigde extra ondersteuning van leerlingen, de afstemming op benodigde extra uitdaging voor leerlingen, en individuele aandacht voor leerlingen met een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) in de knel raken door het lerarentekort. Rond 12% van schoolleiders zag dit zeer ernstig in de knel komen, en rond de 25% van schoolleiders zag dit ernstig in de knel komen. Ongeveer 30% van schoolleiders zag afstemming voor extra ondersteuning of uitdaging nauwelijks tot niet in de problemen komen. Het vo en (v)so gaven aan minder ernst te zien in of deze activiteiten voor leerlingen in de knel kwamen. Zo gaf veelal meer dan 50% van schoolleiders in beide sectoren aan dat deze activiteiten niet of nauwelijks in de problemen kwamen door de lerarentekorten op hun scholen (zie Tabel 9.4, Tabel 9.5, en Tabel 9.6).

Tabel 9.4: Activiteiten van leerlingen in de knel door het lerarentekort: basisonderwijs

	Ze er ernst ig	Ernst ig	En igsz ins	Nauw elij k s	Niet	Niet van toe pass ing
Afstemming op benodigde extra ondersteuning van leerlingen	12,0 %	21,0 %	35,0 %	12,0 %	19,0 %	0,0 %
Afstemming op benodigde extra uitdaging van leerlingen	12,0 %	29,0 %	31,0 %	10,0 %	17,0 %	0,0 %
Individuele aandacht voor leerlingen met een opp	10,0 %	23,0 %	25,0 %	12,0 %	27,0 %	2,0 %

Tabel 9.5: Activiteiten van leerlingen in de knel door het lerarentekort: voortgezet onderwijs

	Ze er ernst ig	Ernst ig	En igsz ins	Nauw elij k s	Niet	Weet ik niet/ geen mening
Afstemming op benodigde extra uitdaging van leerlingen	3,0 %	10,0 %	39,0 %	23,0 %	23,0 %	2,0 %
Afstemming op benodigde extra ondersteuning van leerlingen	2,0 %	16,0 %	33,0 %	30,0 %	18,0 %	2,0 %
Individuele aandacht voor leerlingen met een opp	2,0 %	8,0 %	21,0 %	21,0 %	43,0 %	5,0 %

Tabel 9.6: Activiteiten van leerlingen in de knel door het lerarentekort: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Zeernstig	Ernstig	Enigszins	Nauwelijks	Niet	Niet van toepassing
Afstemming op benodigde extra ondersteuning van leerlingen	4,0 %	4,0 %	39,0 %	13,0 %	35,0 %	4,0 %
Individuele aandacht voor leerlingen met een opp	4,0 %	4,0 %	35,0 %	22,0 %	35,0 %	0,0 %
Afstemming op benodigde extra uitdaging van leerlingen	0,0 %	4,0 %	9,0 %	26,0 %	35,0 %	26,0 %

9.2 Activiteiten voor leraren

Ook activiteiten voor leraren kwamen volgens schoolleiders in het bo vaak in het gedrang. Ongeveer twee derde van schoolleiders in het bo zagen de begeleiding van leraren in opleiding, professionalisering van en aandacht en waardering voor personeel, en begeleiding van startend personeel enigszins, ernstig of zeer ernstig in het gedrang komen. Schoolleiders in het (v)so zagen soortgelijke signalen in deze mate alleen bij de begeleiding van startend personeel en leraren in opleiding (zie Tabel 9.7, Tabel 9.8, en Tabel 9.9).

Tabel 9.7: Activiteiten van leraren in de knel door het lerarentekort: basisonderwijs

	Zeernstig	Ernstig	Enigszins	Nauwelijks	Niet	Weet ik niet/geen mening
Begeleiding van leraren in opleiding	8,0 %	22,0 %	35,0 %	18,0 %	14,0 %	2,0 %
Professionalisering van personeel	8,0 %	18,0 %	43,0 %	8,0 %	22,0 %	0,0 %
Aandacht voor en waardering van bestaand personeel	6,0 %	24,0 %	29,0 %	16,0 %	24,0 %	0,0 %
Begeleiding van startend personeel	6,0 %	33,0 %	33,0 %	18,0 %	10,0 %	0,0 %

Tabel 9.8: Activiteiten van leraren in de knel door het lerarentekort: voortgezet onderwijs

	Zeernstig	Ernstig	Enigszins	Nauwelijks	Niet
Begeleiding van startend personeel	3,0 %	7,0 %	41,0 %	18,0 %	31,0 %
Aandacht voor en waardering van bestaand personeel	2,0 %	10,0 %	38,0 %	15,0 %	36,0 %
Begeleiding van leraren in opleiding	2,0 %	5,0 %	41,0 %	18,0 %	34,0 %
Professionalisering van personeel	2,0 %	7,0 %	31,0 %	26,0 %	34,0 %

De optie 'weet ik niet/geen mening' is door geen van de scholen in het vo geselecteerd en ontbreekt daarom in de tabel

Tabel 9.9: Activiteiten van leraren in de knel door het lerarentekort: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Zeernstig	Ernstig	Enigszins	Nauwelijks	Niet	Weet ik niet/geen mening
Aandacht voor en waardering van bestaand personeel	4,0 %	8,0 %	17,0 %	42,0 %	29,0 %	0,0 %
Begeleiding van startend personeel	4,0 %	21,0 %	46,0 %	8,0 %	21,0 %	0,0 %
Professionalisering van personeel	4,0 %	4,0 %	25,0 %	21,0 %	46,0 %	0,0 %
Begeleiding van leraren in opleiding	0,0 %	25,0 %	25,0 %	25,0 %	21,0 %	4,0 %

9.3 Overige activiteiten

In alle sectoren wordt de ontwikkeling en verbetering van onderwijs binnen de school gezien als activiteit die het meest ernstig in de knel komt door het lerarentekort. Rond de 15% van schoolleiders in het bo geeft aan dat dit zeer ernstig in de knel komt. Schoolleiders in het vo en (v)so zagen deze activiteit in vergelijkbare aantallen ernstig in de knel komen. Verder zijn communicatie richting ouders en visievorming binnen de school of het bestuur activiteiten die schoolleiders in de knel zien komen, al geldt dit niet zo sterk als voor de ontwikkeling en verbetering van onderwijs (zie Tabel 9.10, Tabel 9.11 en Tabel 9.12).

Tabel 9.10: Overige activiteiten in de knel door het lerarentekort: basisonderwijs

	Zeernstig	Ernstig	Enigszins	Nauwelijks	Niet	Weet ik niet/geen mening
Ontwikkelen/verbeteren onderwijs binnen school	14,0 %	14,0 %	41,0 %	22,0 %	8,0 %	0,0 %
Visievorming bijv. binnen school of bestuur	6,0 %	22,0 %	16,0 %	33,0 %	20,0 %	2,0 %
Communicatie en activiteiten richting ouders	2,0 %	12,0 %	12,0 %	33,0 %	39,0 %	2,0 %
Overleg met MR	0,0 %	2,0 %	20,0 %	20,0 %	55,0 %	2,0 %
Samenwerking andere stakeholders	0,0 %	4,0 %	29,0 %	31,0 %	33,0 %	4,0 %

Tabel 9.11: Overige activiteiten in de knel door het lerarentekort: voortgezet onderwijs

	Zeernstig	Ernstig	Enigszins	Nauwelijks	Niet
Ontwikkelen/verbeteren onderwijs binnen school	5,0 %	16,0 %	30,0 %	23,0 %	26,0 %
Communicatie en activiteiten richting ouders	0,0 %	8,0 %	21,0 %	28,0 %	43,0 %
Visievorming bijv. binnen school of bestuur	2,0 %	5,0 %	31,0 %	25,0 %	38,0 %
Overleg met MR	0,0 %	3,0 %	16,0 %	21,0 %	59,0 %
Samenwerking andere stakeholders	0,0 %	3,0 %	21,0 %	39,0 %	36,0 %

De optie 'weet ik niet/geen mening' is door geen van de scholen in het vo geselecteerd en ontbreekt daarom in de tabel

Tabel 9.12: Overige activiteiten in de knel door het lerarentekort: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Zeernstig	Ernstig	Enigszins	Nauwelijks	Niet	Weet ik niet/geen mening
Ontwikkelen/verbeteren onderwijs binnen school	4,0 %	12,0 %	21,0 %	25,0 %	38,0 %	0,0 %
Samenwerking andere stakeholders	0,0 %	8,0 %	17,0 %	12,0 %	62,0 %	0,0 %
Communicatie en activiteiten richting ouders	0,0 %	4,0 %	21,0 %	17,0 %	58,0 %	0,0 %
Overleg met MR	4,0 %	4,0 %	4,0 %	8,0 %	75,0 %	4,0 %
Visievorming bijv. binnen school of bestuur	0,0 %	4,0 %	21,0 %	17,0 %	58,0 %	0,0 %

9.4 Directe gevolgen voor onderwijstijd en onderwijsaanbod

Om de resultaten makkelijker interpreteerbaar te maken, is gekozen om de categorieën 'zeer ernstig' en 'ernstig' samen te voegen, alsmede de categorieën 'nauwelijks' en 'niet'. Deze resultaten zijn hieronder te zien en zijn ook in deze vorm gepresenteerd in de publicatie van de Staat van het Onderwijs.

Tabel 9.13: Directe gevolgen van het lerarentekort: basisonderwijs

		(Zeernstig)	Enigszins	Nauwelijks/niet	Weet ik niet/geen mening
Overige activiteiten in de knel	Ontwikkelen/verbeteren onderwijs binnen school	29,0 %	41,0 %	31,0 %	0,0 %
	Visievorming bijv. binnen school of bestuur	29,0 %	16,0 %	53,0 %	2,0 %
	Communicatie en activiteiten richting ouders	14,0 %	12,0 %	71,0 %	2,0 %
	Samenwerking andere stakeholders	4,0 %	29,0 %	63,0 %	4,0 %
	Overleg met MR	2,0 %	20,0 %	76,0 %	2,0 %
Activiteiten van leraren in de knel	Begeleiding van startend personeel	39,0 %	33,0 %	29,0 %	0,0 %
	Aandacht voor en waardering van bestaand personeel	31,0 %	29,0 %	41,0 %	0,0 %
	Begeleiding van leraren in opleiding	31,0 %	35,0 %	33,0 %	2,0 %
	Professionalisering van personeel	27,0 %	43,0 %	31,0 %	0,0 %
Activiteiten van leerlingen in de knel	Afstemming op benodigde extra uitdaging van leerlingen	42,0 %	31,0 %	27,0 %	0,0 %
	Afstemming op benodigde extra ondersteuning van leerlingen	33,0 %	35,0 %	31,0 %	0,0 %
	Individuele aandacht voor leerlingen met een opp	33,0 %	25,0 %	40,0 %	2,0 %

Tabel 9.13: Directe gevolgen van het lerarentekort: basisonderwijs

Gevolgen voor onderwijstijd - en aanbod	Vorbereiding en evaluatie van lessen	35,0 %	23,0 %	42,0 %	0,0 %
	Behandelen van geplande lesstof in de klas	29,0 %	21,0 %	50,0 %	0,0 %
	Geplande activiteiten (bijv. uitjes naar musea)	23,0 %	25,0 %	52,0 %	0,0 %
	Onderwijstijd (bijv. minder uur per vak)	21,0 %	21,0 %	56,0 %	2,0 %

Samengevoegde categorieën: 'Zeer ernstig' en 'ernstig', 'nauwelijks' en 'niet'

Tabel 9.14: Directe gevolgen van het lerarentekort: voortgezet onderwijs

		(Zeer) ernstig	Enigszins	Nauwelijks /niet	Weet ik niet/geen mening
Overige activiteiten in de knel	Ontwikkelen/verbeteren onderwijs binnen school	21,0 %	30,0 %	49,0 %	0,0 %
	Communicatie en activiteiten richting ouders	8,0 %	21,0 %	70,0 %	0,0 %
	Visievorming bijv. binnen school of bestuur	7,0 %	31,0 %	62,0 %	0,0 %
	Overleg met MR	3,0 %	16,0 %	80,0 %	0,0 %
	Samenwerking andere stakeholders	3,0 %	21,0 %	75,0 %	0,0 %
Activiteiten van leraren in de knel	Aandacht voor en waardering van bestaand personeel	11,0 %	38,0 %	51,0 %	0,0 %
	Begeleiding van startend personeel	10,0 %	41,0 %	49,0 %	0,0 %
	Professionalisering van personeel	8,0 %	31,0 %	61,0 %	0,0 %
	Begeleiding van leraren in opleiding	7,0 %	41,0 %	52,0 %	0,0 %
Activiteiten van leerlingen in de knel	Afstemming op benodigde extra ondersteuning van leerlingen	18,0 %	33,0 %	48,0 %	2,0 %
	Afstemming op benodigde extra uitdaging van leerlingen	13,0 %	39,0 %	46,0 %	2,0 %
	Individuele aandacht voor leerlingen met een opp	10,0 %	21,0 %	64,0 %	5,0 %
Gevolgen voor onderwijstijd - en aanbod	Onderwijstijd (bijv. minder uur per vak)	30,0 %	31,0 %	39,0 %	0,0 %
	Behandelen van geplande lesstof in de klas	15,0 %	41,0 %	43,0 %	2,0 %
	Vorbereiding en evaluatie van lessen	10,0 %	41,0 %	46,0 %	3,0 %
	Geplande activiteiten (bijv. uitjes naar musea)	7,0 %	23,0 %	69,0 %	2,0 %

Samengevoegde categorieën: 'Zeer ernstig' en 'ernstig', 'nauwelijks' en 'niet'

Tabel 9.15: Directe gevolgen van het lerarentekort: (voortgezet) speciaal onderwijs

		(Zeer) ernstig	Enigszins	Nauwelijks /niet	Weet ik niet/geen mening
Overige activiteiten in de knel	Ontwikkelen/verbeteren onderwijs binnen school	17,0 %	21,0 %	62,0 %	0,0 %
	Overleg met MR	8,0 %	4,0 %	83,0 %	4,0 %

Tabel 9.15: Directe gevolgen van het lerarentekort: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Samenwerking andere stakeholders	8,0 %	17,0 %	75,0 %	0,0 %
	Communicatie en activiteiten richting ouders	4,0 %	21,0 %	75,0 %	0,0 %
	Visievorming bijv. binnen school of bestuur	4,0 %	21,0 %	75,0 %	0,0 %
Activiteiten van leraren in de knel	Begeleiding van leraren in opleiding	25,0 %	25,0 %	46,0 %	4,0 %
	Begeleiding van startend personeel	25,0 %	46,0 %	29,0 %	0,0 %
	Aandacht voor en waardering van bestaand personeel	12,0 %	17,0 %	71,0 %	0,0 %
	Professionalisering van personeel	8,0 %	25,0 %	67,0 %	0,0 %
Activiteiten van leerlingen in de knel	Afstemming op benodigde extra ondersteuning van leerlingen	9,0 %	39,0 %	48,0 %	4,0 %
	Individuele aandacht voor leerlingen met een opp	9,0 %	35,0 %	57,0 %	0,0 %
	Afstemming op benodigde extra uitdaging van leerlingen	4,0 %	9,0 %	61,0 %	26,0 %
Gevolgen voor onderwijstijd - en aanbod	Behandelen van geplande lesstof in de klas	9,0 %	26,0 %	65,0 %	0,0 %
	Onderwijstijd (bijv. minder uur per vak)	9,0 %	17,0 %	74,0 %	0,0 %
	Vorbereiding en evaluatie van lessen	9,0 %	17,0 %	74,0 %	0,0 %
	Geplande activiteiten (bijv. uitjes naar musea)	4,0 %	26,0 %	70,0 %	0,0 %

Samengevoegde categorieën: 'Zeer ernstig' en 'ernstig', 'nauwelijks' en 'niet'

10 Werkdruk en Werkplezier

Aan schoolleiders is gevraagd hoe zij de werkdruk en het werkplezier inschatten voor zichzelf (als schoolleiders) en hun leraren. Omdat alleen schoolleiders zijn bevroegd, is er geen directe input van leraren over hun ervaren werkdruk of werkplezier.

10.1 Inschatting van werkdruk

Over alle sectoren is een vergelijkbaar beeld te zien als het gaat om ingeschatte werkdruk: alle sectoren geven aan dat de werkdruk (veel) te hoog is. Slechts 1 school in het bo, en geen van de scholen in het vo en (v)so geeft aan dat er een te lage werkdruk is. Hoewel het percentage schoolleiders dat inschat dat er een te hoge werkdruk is voor zowel schoolleiders en leraren van school aanzienlijk meer dan 50% is, geeft ook rond de 30% van schoolleiders in alle sectoren aan dat zij inschatten dat de werkdruk precies goed is (zie Tabel 10.1, Tabel 10.2, en Tabel 10.3).

Tabel 10.1: Ingeschatte werkdruk onder leraren en schoolleiders: basisonderwijs

	Veel te hoog	Te hoog	Precies goed	Te laag
De werkdruk van de leraren is..	10,0 %	59,0 %	29,0 %	1,0 %
De werkdruk van de schoolleiding is..	10,0 %	52,0 %	37,0 %	0,0 %

Tabel 10.2: Ingeschatte werkdruk onder leraren en schoolleiders: voortgezet onderwijs

	Te hoog	Precies goed	Veel te laag
De werkdruk van de leraren is..	70,0 %	30,0 %	0,0 %
De werkdruk van de schoolleiding is..	66,0 %	28,0 %	6,0 %

Tabel 10.3: Ingeschatte werkdruk onder leraren en schoolleiders: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Veel te hoog	Te hoog	Precies goed
De werkdruk van de schoolleiding is..	7,0 %	53,0 %	40,0 %
De werkdruk van de leraren is..	3,0 %	50,0 %	47,0 %

10.2 Inschatting van werkplezier

Ondanks de hoge ingeschatte werkdruk geven een hoop schoolleiders aan dat zij inschatten dat zowel schoolleiders en leraren veel werkplezier ervaren: Meer dan 50% van schoolleiders in alle sectoren geeft aan dat zij inschatten dat het werkplezier hoog of heel hoog is (zie Tabel 10.4, Tabel 10.5, en Tabel 10.6).

Tabel 10.4: Ingeschat werkplezier onder leraren en schoolleiders: basisonderwijs

	Laag	Niet laag en niet hoog	Hoog	Heel hoog
Het werkplezier van de leraren is..	3,0 %	24,0 %	60,0 %	12,0 %

Tabel 10.4: Ingeschat werkplezier onder leraren en schoolleiders: basisonderwijs

Het werkplezier van de schoolleiding is..	3,0 %	24,0 %	50,0 %	22,0 %

Tabel 10.5: Ingeschat werkplezier onder leraren en schoolleiders: voortgezet onderwijs

	Laag	Niet laag en niet hoog	Hoog	Heel hoog	Weet ik niet/geen mening
Het werkplezier van de leraren is..	3,0 %	44,0 %	48,0 %	1,0 %	4,0 %
Het werkplezier van de schoolleiding is..	3,0 %	20,0 %	59,0 %	17,0 %	1,0 %

Tabel 10.6: Ingeschat werkplezier onder leraren en schoolleiders: (voortgezet) speciaal onderwijs

	Niet laag en niet hoog	Hoog	Heel hoog
Het werkplezier van de leraren is..	30,0 %	57,0 %	13,0 %
Het werkplezier van de schoolleiding is..	10,0 %	70,0 %	20,0 %

11 Bronnenlijst

- Adriaens, H., Elshout, M., & Elshout, S. (2023a). *Personeelstekorten primair onderwijs. Peildatum 1 oktober 2023*. Tilburg: Centerdata.
- Den Uijl, M., Adriaens, H., Elshout, M., & Elshout, S. (2023b). *Personeelstekorten voortgezet onderwijs. Peildatum 1 oktober 2023*. Tilburg: Centerdata.
- Inspectie van het Onderwijs (2024). *Technisch rapport steekproef kwaliteitsonderzoeken 2023-2024. De Staat van het Onderwijs 2024*. Inspectie van het Onderwijs.